

Analyse. Moeilijke thema's worden steeds minder geschuwd

► Ballet Dommage brengt felliniaans spektakel in *Klutserkrakkekililokatastrof*. © CLARA HERMANS

Het einde van het jeugdtheater

EVELYNE COUSSENS

Een nieuwe generatie theatermakers maakt vandaag niet meer om de leeftijd van haar publiek. Bestaan er nog jeugdtheatermakers die creëren in functie van een doelgroep?

In HETPALEIS gaat morgen *Niets* in première, de eerste voorstelling in een traject van vijf jaar dat het jonge gezelschap De Nwe Tijd aflegt bij het Antwerpse huis. Regisseur Freek Vielen bewerkte het gelijknamige boek van Janne Teller, waarin een groep kinderen het opneemt tegen een klasgenootje dat beweert dat het leven geen zin heeft. Een onderwerp dat past in het rijtje filosofische voorstellingen dat Vielen voorheen maakte – alleen deed hij dat nooit voor elfjarigen. Het maakt hem niet zo veel uit.

Vielen: "Ik vertel niets dat ik niet ook zou vertellen in een voorstelling voor het avondcircuit. Misschien schrap ik voor kinderen twee woordgrapjes, maar *that's it*." Vielen beschouwt elke voorstelling sowieso als een dialoog met het publiek. "Bij het schrijven heb ik dat publiek altijd ergens in het achterhoofd. Niet dat ik daardoor iets anders vertel dan wat ik van plan was, maar ik vraag me wel voortdurend af wat dat publiek zou terugzeggen."

Om te onderzoeken wie de 'gesprekspartners' waren voor *Niets* organiseerde HETPALEIS een workshop met elfjarigen. Vielen: "Ik wilde weten wat die kinderen voelen, welke abstracties ze aankunnen. Hebben ze al eens gedacht dat het leven geen zin heeft? Hoe voelt ongelukkig zijn voor hen?"

Het faciliteren van de kennismaking tussen een theatermaker en zijn publiek is de verantwoordelijkheid van het huis, vindt Els De Bodt, directeur van HETPALEIS. "De maker moet zijn voorstelling niet aanpassen, maar hij moet wel weten wie er in de zaal zit." Het valt op dat in HETPALEIS sinds de komst van De Bodt wel meer namen opduiken die 'vreemd' zijn voor het jeugdtheatercircuit: naast De Nwe Tijd staan ook producties

► Het gezelschap De Nwe Tijd.
© KURT VAN DER ELST

op stapel met Abattoir Fermé of met filosoof-theatermaker Pieter De Buysser, terwijl vroegere vaste waarden als Dimitri Leue of De Kakkewieten zijn verdwenen.

"Het is niet zo dat we per se niet willen werken met makers uit het jeugdtheatercircuit, maar het uitgangspunt is dat we theatermakers in huis halen met interessant, hedendaags werk", zegt De Bodt. "Daarin onderscheidt het Vlaamse jeugdtheater zich nog steeds van het buitenland, waar het uitgangspunt nog vaak een didactische opdracht is, en niet het artistiek onderzoek van de makers."

Die vrijheid om dat onderzoek te voeren betekent niet dat zo'n maker geen enkele verantwoordelijkheid heeft, benadrukt Vielen. Integendeel, want juist de ongelijke machtsverhouding – kinderen komen zelden spontaan naar het theater – maakt omzichtigheid geboden. Vielen: "Je moet wel degelijk nadenken over hoe je voorstelling aankomt, met welk gevoel een kind naar buiten gaat. Je weet niet of zo'n kind straks nog kan napraten, of in welk gezin het thuiskomt."

Het jeugdtheater heeft natuurlijk al een grote emancipatieslag achter de rug: midden jaren 90 schudden regisseurs als Ignace Cornelissen (Het Gevolg) en Jo Roets (toenmalig Blauw Vier, nu Laika) de belerende kneuterigheid van de jaren 70 radicaal van zich af. Ze braken een lans voor een sterke 'jeugdtheatersector' die kinderen als volwaardige toeschouwers zou behandelen.

Het tackelen van moeilijke onderwerpen (verlies, dood...) in voorstellingen voor een jong publiek is sindsdien gemeengoed, maar wat opvalt bij de nieuwe generatie is dat ze niet enkel inhoudelijk, maar ook vormelijk een stap verder durven te gaan. In het verleden werden netelige onderwerpen toch nog vaak verpakt in een klassiek verhaaltje van A naar Z. Bij jonge gezelschappen als Het Kwartier, Ballet Dommage of De Nwe Tijd zijn ook abstractie, absurditeit of stilte geen taboe meer.

Zo speelt *De schaar van de tsaar* (6+) zich af in een ongedefinieerd universum vol onbegrijpelijke rituelen. Freek Mariën van Het Kwartier: "Ik blijf het vreemd vinden dat er blijkbaar een probleem is als de kinderen het niet helemaal begrijpen. Soms lijkt dat het hoogste doel: het kind moet het begrijpen. Terwijl ervaren, denken en voelen zeker zo belangrijk zijn."

Stuk hout als prinses

Hetzelfde geluid valt te horen bij Maxim Storms en Katrien Valckenaers van Ballet Dommage. Hun *Klutserkrakkekililokatastrof* (6+) is een felliniaans spektakel in verschillende talen en met een onlogische, associatieve vorm. Maar kinderen kunnen dat aan, zegt Valckenaers, misschien zelfs nog makkelijker dan volwassenen "omdat ze kunnen kijken in de puurste zin van het woord. Ze ervaren zonder per se alles te moeten begrijpen."

Vielen ziet in het omgaan met abstractie zelfs de meest natuurlijke vorm van kinderspel. "Het is toch wat kinderen voortdurend doen? Ze nemen een stuk hout en zeggen dat het een prinses is. Zelf vond ik als kind niets heerlijker dan te worden voorgelezen: daarbij moet je de hele tijd letters en woorden concreet maken. Dat is nu eenmaal wat de mens goed kan: zich dingen verbeelden. Net daarom zijn we zulke poëtische wezens."

Heeft de grotere vormdurf van deze generatie te maken met het feit dat ze nog minder dan haar voorgangers bezig is met de segmentatie in doelpublieken? Zowel De Nwe Tijd, Ballet Dommage als Het Kwartier maakt voorstellingen, punt. Pas in een tweede beweging rijst de vraag of die zich verhouden tot een specifieke leeftijd. In dat opzicht zijn de termen 'jeugdtheater' of 'jeugdtheatermaker' misschien stilaan voorbijgestreefd. Laat ons zeggen dat er theater is, en dat er huizen zijn die inspanningen doen om kinderen in optimale omstandigheden te laten kennismaken met dat theater. Jeugdtheater zou in die zin een aanpak worden, een methodiek, in plaats van een aparte artistieke categorie. De Bodt: "Als dat de toekomst is, dan wil ik daar wel voor tekenen."

Niets, van 30/3 tot 26/4 in HETPALEIS, daarna op tournee. hetpaleis.be
De schaar van de tsaar, nog tot 7/5 op tournee. hetkwartier.be
Klutserkrakkekililokatastrof, nog tot 23/4 op tournee. fabuleus.be

Ik vertel niets dat ik niet ook zou kunnen vertellen in een voorstelling voor het avondcircuit

FREEK VIELEN
BALLET DOMMAGE

